

CURSUS**Instapcursus nogmaals verfijnd!**

Het voorbije cursusjaar was een geslaagd experiment. De nieuwe opvatting van de instap in twee nieuwe modules werd goed onthaald. Mensen die helemaal geen muziek of gregoriaans kennen, kregen een aparte begeleiding ("Instapcursus") bij het aanleren van de gregoriaanse solfège en het binnentreden in de wereld van het gregoriaans. Voor mensen die al gewone notenleer volgden, bood de nieuwe Cursus 1 meer ruimte om de eerste beginselen van het gregoriaans onder de knie te krijgen. We besloten dus verder te gaan op die weg. Voor de "Instapcursus" voorzien we dit jaar een extra dag, waardoor het tempo nog rustiger kan en ook meer aandacht kan gaan naar het beluisteren van gregoriaans en het ontdekken van de rijkdom van de gregoriaanse traditie.

Voor wie meer wil.**Zang+ in Gent**

Op 8 september startten we het nieuwe cursusjaar met een eerste Zang+ namiddag in de kathedraal van Mechelen. Op zo'n Zang+ namiddag kunnen alle geïnteresseerden gratis meezingen met onze cursisten en oud-cursisten. Een belevenis is het telkens om vast te stellen hoe mensen die anders nooit gregoriaans (kunnen) zingen geestdriftig meezingen

en daaraan veel genoeg beleven. Een aanrader dus voor u, en voor al uw vrienden en kennissen die graag een hoge borst gregoriaans willen opzetten. De volgende Zang+ namiddag gaat door in de kathedraal van Gent op zaterdag 13 oktober van 14 tot 16 uur. Voorkennis hoeft niet, én u betaalt geen cent!

Advent en Kerst

Op zaterdag 29 september verzorgen onze docenten Ronny Plovie en Pieter Mannaerts een workshop Gregoriaans rond het thema "Advent en Kersttijd". Een organisatie van Koor&Stem. Meer informatie vindt u op pagina 2 van deze nieuwsbrief. Een aanrader!

Zang voor cursisten en oud-cursisten

Cursisten en oud-cursisten zullen een uitnodiging ontvangen hebben voor een speciale zangdag op zaterdag 20 oktober. Die gaat door in de Oude Abdij van Drongen. Iedereen is van harte welkom!

Concert "Gregoriaanse gezangen van Advent tot Pasen"

Naar jaarlijkse gewoonte wordt in de abdijkerk O.L.V. van Vlierbeek in Kessel-lo op zondag 18 november om 16 u een Gregoriaans concert gegeven. Het wordt verzorgd door het Gregoriaans Koor van Leuven, en het dameskoor van cursisten en oudcursisten van het Centrum Gregoriaans "Schola Trunciniensis feminina", telkens o.l.v. Frans Mariman. Een hoogtepunt

RUIMTE & MUZIEK**Gregoriaans en het liturgisch ecosysteem**

Praktische theologie heeft ook te maken met ruimtelijkheid en muziek. In het nieuwe academische boek, met frisse toetsen toch voor alledag, "Ruimten voor Heiliging", uitgegeven bij Halewijn, verschijnt een essay van de Bretoense priester Olivier Manaud. Hij bereidt een proefschrift voor over het verband tussen muziek, gemeenschapsopbouw en kerken aan het Institut Catholique de Paris. In zijn tekst valt het woord liturgisch ecosysteem, met name de wisselwerking tussen architectuur en liturgie en muziekgeschiedenis.

We laten Olivier Manaud aan het woord: "Gedurende eeuwen heeft het gregoriaans gezang zich ontplooid onder de Romaanse gewelven. Men kan zeggen dat er een soort van mede-natuurlijkheid is van het zingen dat de gregoriaanse melodie draagt enerzijds,

en de gewelven die er de resonantie en de bloei van dragen anderzijds. Het gregoriaans gezang, gedragen door de gemeenschap, is wel degelijk de muzikale act die past bij deze gewelven. Ik zou zelfs zeggen dat deze mooie uitdrukking van het gezongen gebed van de Kerk deze specifieke akoestiek nodig had om geboren te worden."

"Maar het gregoriaans is niet echt meer zichzelf eens men het weghaalt uit zijn gewelven. Waarom? Het musiceren in de liturgie is nooit een gegeven op zich. Het is altijd een muzikale daad van een gegeven gemeenschap in een gegeven gebouw. Zoals Michael Forsyth heel correct laat opmerken, is gregoriaans gezang niet "eenstemmig" in tegenstelling tot wat velen vaak denken. Dit zou inhouden dat men vergeet in welk muziekinstrument het zich ontplooit: dus dat men de resonantiefactor van de Romaanse gewelven vergeet. Neen, het gregoriaanse gezang is in feite polyfonisch onder deze gewelven: de melodie verheft zich

en ontplooit zich, maar wordt ondersteund en gevolgd door de echo. In functie van deze laatste plaatsen de noten zich boven elkaar. Zelfs al lijkt de partituur eenstemmig, het gregoriaanse oor is wel degelijk meerstemmig."

"Zo was het met de akoestische transformatie die men associeert met de ontplooiing van gothische gewelven, niet meer mogelijk om deze polyfonie van het gregoriaans die "teruggestuurd" werd door het gebouw, te horen. Het is dan dat de gemeenschap de nood heeft gevoeld om effectief in meerdere stemmen te gaan zingen, om de klankharmonie die de liturgie gewoon is in stand te houden. Om het gebouw in resonantie te laten komen met dit polyfonische gezang, waren talrijker gemeenschappen nodig, dat is zeker. Het is ook tijdens deze periode dat het orgel zijn intrede doet in het gebouw en zich erin incorporeert, en zo met zijn gezang dat van de gemeenschap ondersteunt. Het is vaak het verbond tussen de orgelmuziek en polyfonie van het koor dat aan de architectuur van de ecclesia als gebouw zal toelaten om zijn akoestisch antwoord te geven. Zo heeft deze architecturale transformatie een andere muzikale aanpak met zich meegebracht." Naast Olivier Manaud staan in dit boek diverse auteurs van dichtbij stil bij de relatie tussen liturgie en kerkgebouw. Zowel de uiterlijke vorm en stijl van de gebouwen als hun interieur worden bekeken. In de verschillende bijdragen worden deze verhoudingen vanuit een veelheid van perspectieven uitgediept. Onder de redactie van Joris Geldhof. Ruimten voor Heiliging, Uitgeverij Halewijn, 256 pag., € 23.

HILDEGARD VON BINGEN

Voortaan overal heilig

Paus Benedictus XVI heeft voor kort een decreet laten publiceren waardoor de Duitse benedictijnse abdis, mystica en geleerde Hildegard von Bingen (1089-1179) nu officieel vereerd mag worden als universele heilige van de Katholieke Kerk. De cultus voor de middeleeuwse mystica, wier heiligverklaring plaatsvond voordat de huidige officiële procedure bestond, was tot op heden beperkt tot de Duitstalige landen en benedictijnse gemeenschappen. Dankzij dit pauselijke decreet wordt haar feestdag op 17 september ook ingeschreven in de liturgische kalender van de universele Katholieke Kerk.

De abdis werd in 1098 als laatste van een gezin van tien kinderen geboren in de omgeving van Mainz. Volgens de overlevering kreeg zij al op driejarige leeftijd visioenen. Op 8-jarige leeftijd brachten haar ouders haar

Sint Hildegard in de Lucca Codex (13e eeuw).

naar het klooster van Disibodenberg, vlakbij Bingen. Na een hoogstaande opvoeding werd zij in 1136 abdis van het klooster. Zij schreef medische boeken, componeerde meer dan tachtig liederen, preekte boete en bekering en verwierf het respect van de groten uit haar tijd, onder wie bisschoppen en koningen.

De Duitse Bisschoppen reageerden verheugd op het recente decreet van Rome. "Het is een belangrijke stap voor de wereldkerk dat de grote persoonlijkheid van Hildegard von Bingen opnieuw een bijzondere waardering heeft gekregen. Zij wordt in ons land hooggeschat. De abdij van Eibingen is een belangrijk bedevaartsoord en Hildegard-centrum geworden."

NIEUWE CD'S

Hulde aan Lambertus en Duitse barokmuziek

Grasduinen in een Utrechts antifonarium uit de 12de eeuw en luisteren naar leerlingen van Bach. Twee nieuwe cd's zijn het met een heel verschillende inhoud, maar allebei gerealiseerd door een Vlaamse groep.

Hendrik vanden Abeele nam in de Leuvense Keizersbergabdij met de mannengroep van schola Psallentes gezongen op uit een antifonarium dat zich in de Universiteitsbibliotheek van Utrecht bevindt. Ze hebben te maken met Lambertus, 35 jaar lang de bisschop van Maastricht tot hij in 705 wordt vermoord. De gelovigen verheerlijken hem bijna onmiddellijk na zijn dood als heilige. Dat komt tot uiting in de gekozen antifonen, lezingen en responsoria ingeleid en afgerond met 'Magna vox laude sonora', bekend als hymne van het prinsbisdom Luik. Hier steekt een oersterke vertolking in een fijn hoesje (Le Bricoleur/Harmonia Mundi).

Gentenaar Florian Heyerick is als musicoloog en dirigent van Ex Tempore gespecialiseerd in Duitse barokmuziek, vooral in het werk van Christoph Graupner. Bij het Waalse label Ricercar verschenen in de reeks Collection geestliche Deutsche Barockmusik een Missa brevis van Johan Ludwig Bach, neef van Johann Sebastian Bach, twee cantates van Johann Gottlieb Goldberg en een Magnificat van Johann Ludwig Krebs, beide leerlingen van vader Bach. Bach voerde deze werken uit tijdens de zondagdiensten in de Thomaskirche in Leipzig. Heyerick is duidelijk thuis in dit repertoire; dat bewijst zijn vocaalinstrumentaal ensemble Ex Tempore en een stel goede solisten aangevoerd door sopraan Sophie Karthäuser. (Ricercar)

Mirek Cerny

Zaterdag 29 september 9-17 u.

Workshop Gregoriaans "Advent en Kersttijd"

Voor al wie graag gregoriaans zingt en er meer over wil weten.

Docenten: Ronny Plovie en Pieter Mannaerts

Plaats: Abdij OLV van Nazareth, Abdijlaan 9, 2960 Brecht

Ingericht door "Koor&Stem Antwerpen"

Inschrijven vóór 20 september : anita.croon@skynet.be met vermelding "koor in beweging". Inschrijvingsgeld 12 € (incl. koffie, thee en soep) te storten op rek nr 001-4635533-76 van Koor&Stem Antwerpen vzw. Lunchpakket zelf meebrengen!

Info: anita.croon@skynet.be - www.koorenstem.be

HANDBOEK KOORMUZIEK. 'Handboek van de koormuziek – De belangrijkste componisten en werken van 1400 tot nu' is een boek dat de muzikliefhebbers zeker zal interesseren. Het

beoogt een gids te zijn in de koormuziek en wil het licht laten schijnen op bekende en minder bekende muziek. Het boek biedt houvast bij een zoektocht naar programmering, een houvast in de geschiedenis van de koormuziek en een oriëntatie op de ontstaansgeschiedenis ervan. Naast de beschrijving van de belangrijke vocale vormen van de koorwerken en

hun scheppers, wordt eveneens de context geschetst waarin de componisten hebben gewerkt. Algemene (muziek)historische ontwikkelingen, politiek en sociaal-maatschappelijke omstandigheden staan naast de artistieke en stilistische tendensen. Zo ontstaat een breed perspectief van de omstandigheden van waaruit de koormuziek is ontstaan. "Handboek van de koormuziek – De belangrijkste componisten en werken van 1400 tot nu" is onder redactie van Hans Noyens, uitgeverij Kok, Utrecht; 400 blz.; 39,50 euro.

FRANCISCUS VOOR ELKE DAG. Na 'Een jaar met Henri Nouwen', 'Een jaar met Anselm Grün', 'Een jaar met Johannes Paulus II', 'Een jaar wijsheid uit de abdijen' ligt nu 'Een jaar met Franciscus van Assisi' voor. 365 teksten van Franciscus van Assisi, voor elke dag van het jaar één. Een aansprekende bloemlezing. Het boek, eerder verschenen onder de titel 'Wijsheid van Franciscus', geeft inzicht in de verschillende aspecten van Franciscus: zijn radicale navolging van Christus, zijn keuze voor soberheid en armoede, zijn liefde voor de schepping en de natuur, zijn onverwoestbaar optimisme. Het zijn eigenschappen die ook voor mensen van vandaag betekenis kunnen hebben. De samenstellers van het boek zijn de theologen Gerard Pieter Freeman, hoogleraar Franciscaanse spiritualiteit aan de Faculteit voor Katholieke Theologie (Universiteit van Tilburg) en directeur van het Franciscaans Studiecentrum én Erik van Kerkhoff, docent godsdienst en levensbeschouwing aan het St. Bonifatiuscollege te Utrecht. Uitgeverij Lannoo, Tiel; 284 blz.; 9,99 euro.

BEELDIGE KERKEN. Ter gelegenheid van 'Open Kerken Dag' verscheen een prachtig boek dat een beeld geeft van de Oudenaardse kerken en kapellen. Het kerkelijk erfgoed van Oudenaarde en zijn deelgemeenten loont de moeite. Tot die conclusie komt men bij een blik in het boek over de 15 Oudenaardse kerken en enkele kapellen. 'Beeldige Kerken' is vooral een fotoboek dat de eigen sfeer van elk van de kerken wil oproepen en daarnaast markante details wil tonen. In drie talen leert u meer over de gebouwen, met vooral aandacht voor opmerkelijke feiten en bezienswaardigheden. Het boek is te koop tegen 20 euro in de verschillende kerken, het dekenaal secretariaat en boekhandel Beatrjys.

STRUYF OPNIEUW BIJ DE TRAPPISTINNEN. Voor haar boek 'In Godsnaam – terug naar het slotklooster', dat in oktober verschijnt bij Lannoo, keerde journaliste, schrijfster en tv-maker Annemie Struyf drie jaar na haar eerste, succesvolle tv-reeks 'In Godsnaam' terug naar het trappistinnenklooster in Brecht. In 2009 werd Annemie Struyf uitzonderlijk toegelaten in de contemplatieve wereld van de slotzusters. Waar ze wereldvreemde wezens had verwacht, ontmoette zij integere en milde vrouwen. 1,4 miljoen kijkers waren aan de buis gekluisterd. Sinds haar verblijf in het slotklooster hield zij contact met de zusters omdat hun extreme levenskeuze haar blijft fascineren. Daarom ging de journaliste in 2012 opnieuw met hen meelevens in het slotklooster. Samen zoeken de zusters en de journaliste een antwoord op de vragen die onbesproken bleven. Welk verlangen maken deze zusters in ons wakker? Wat maakt hun spiritualiteit zo bijzonder? 'In Godsnaam – terug naar het slotklooster', 256 blz., 24,99 euro.

LEUVENSE SINT-PIETERSKERK MET TRIPTIEK. Na vijf jaar is de Edelheeretriptiek, een kopie van de beroemde Kruisafneming van Rogier van der Weyden, terug in de Schatkamer van de Leuvense Sint-Pieterskerk. De triptiek onderging een ingrijpende conservatie- en restauratiebehandeling bij het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium (KIK). Vanaf september 2009 was het schilderij te zien in 'Rogier van der Weyden. De Passie van de Meester', de prestigieuze openingstentoonstelling van het volledig vernieuwde museum M. De Edelheeretriptiek werd in 1443 door de Leuvense familie Edelheere besteld bij een kunstenaar uit de omgeving van Rogier van der Weyden. De triptiek is een van de belangrijkste en kostbaarste kunstwerken van de stad Leuven. Het is tevens opgenomen in de topstukkenlijst van de Vlaamse Gemeenschap.

VREDE OVER MARIABEELD. De Limburgse gemeenten Heppeneert en Elen hebben een eeuwenoud geschil tijdens een Mariaprocesie bijgelegd. Het Mariabeeld van Onze-Lieve-Vrouw van Rust werd voor het eerst van het bedevaartsoord in Heppeneert terug naar zijn oorspronkelijke vindplaats in Elen gebracht. Rondom het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Rust bestaat in Heppeneert, een gehucht van Maaseik, een bloeiende Mariaverering. Toch werd het Mariabeeld aanvankelijk in de kapel van de Kapellerhof te Elen vereerd. Volgens de legende spoelde het beeld er eeuwen geleden aan na een overstroming van de Maas. Tijdens de Franse revolutie verborg pastoor Coopmans het beeld in het nabijgelegen Heppeneert. Daar kreeg het in 1801 een plaats in de kerk. Het Mariabeeld zorgde doorheen de eeuwen voor spanningen tussen Heppeneert en Elen.

WIE IS ER BANG VOOR DE LIJKWADE VAN TURIJN? Geen enkele relikwie kan de vergelijking doorstaan met de lijkwade van Turijn. Het linnen bewaart op natuurlijke of miraculeuze wijze een onwaarschijnlijk correcte afdruk van de gekruisigde Christus. Bovendien is er geen relikwie die door zoveel wetenschappers getest werd, zonder een doorbraak te forceren. Voor de doorsnee gelovige is de lijkwade een bewijs van de verrijzenis. Voor dwarsliggers bewijst het dat de gekruisigde nog leefde toen hij in zijn lijkwade gewikkeld werd en dat hij dus zijn kruisiging overleefde. Van dit dilemma getuigt de vaak dubieuze omgang van christenen en kerken met de lijkwade van Turijn. Sterker, de katholieke kerk en het Vaticaan verkiezen eerder een vervalsing, te situeren in de 14de eeuw, dan dat ze de authenticiteit van de lijkwade erkennen. Omdat een authentieke lijkwade zo dicht bij Christus komt dat ze het oudste christelijke dogma bedreigt: zijn verrijzenis. Tot een zo ingrijpende confrontatie is het Vaticaan niet bereid. Alsof niemand nog banger is voor de lijkwade dan de kerk zelf. Mark Heirman beschrijft een en ander in "Wie is er bang voor de lijkwade van Turijn", uitgeverij Houtekiet, Antwerpen; 160 pagina's; 16,50 euro.

VROEGE SCHOTSE HEILIGEN. Archeologen hebben op het Schotse eiland Eigg een vroegchristelijk klooster ontdekt. Volgens de archeologen betreft het de vestiging van de missionaris Donnan. Hij is een van de eerste heiligen van Schotland. Donnan vestigde er zich in de zevende eeuw, nadat hij de westelijke Highlands had gekerstend. Volgens de overlevering werd de heilige hier met 50 medemonniken door de Noormannen gedood, toen hij in 617 de Paasmis opdroeg.

ARK VAN NOACH NOG STEEDS ZOEK. Een Frans team heeft op de berg Ararat, in het oosten van Turkije, tevergeefs gezocht naar resten van de Ark van Noach. Volgens overlevering strandde de ark na de zondvloed op de 5.156 meter hoge berg. Het team werd geleid door de Franse Noordpoolreiziger Jean de Riquer. Expeditieleden konden na een bewogen tocht door sneeuw, regen en hevige wind een Franse vlag plaatsen op de berg. Maar sporen van de Ark van Noach werden niet gevonden. Eerder had ook al eens een team onder leiding van de gepensioneerde Amerikaanse missionaris Aaron Smith op de berg tevergeefs naar de boot gezocht. Volgens 'believers' zijn de onregelmatigheden, hoog op de berg Ararat, een overblijfsel van de Bijbelse Ark van Noach. Maar volgens specialisten betreft het een geologische speling van de natuur of mogelijks een door mensenhanden gemaakte structuur.

Vaste gregoriaanse vieringen (per stad):

ACHEL. St.-Benedictusabdij – Achelse Kluis – Hamont-Achel: Schola Cantorum Achel o.l.v. Albert Severens, elke 4de zo. om 10.45u Gregoriaanse hoogmis in de abdijkerk. De andere dagen zingen de Trappisten in de St.-Benedictusabdij. Info: www.achelsekluis.org.

AFFLIGEM. Abdijkerk: Monnikenkoor en gregoriaans gemengd koor o.l.v. Dom Idesbald Verkest. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis en om 15u de Vespers en lof door het monnikenkoor. Info: Abdijstraat 6, 1790 Hekelegem 053 66 70 25 of Longinus van de Velde 0475 414 280.

AMSTERDAM. Obrechtkerk, Jacob Obrechtstraat 30: Het mannen trio Gregoriana verzorgt elke 3e zat., 17 u. (m.u.v. juli en augustus) een "Gregoriaanse meditatie". Gregoriana werkt soms samen met musici uit het Oosten en het Westen, waardoor muzikale en religieuze verwantschappen van diverse culturen worden onthuld. Info: Reinier van der Lof, Weesp Tel:+31.294.419754

ANTWERPEN. St.-Jacobskerk: Elke 1ste zon. 10 u. hoogmis met gregoriaans proprium door Chorale Sancti Jacobi o.l.v. Dirk Baeten, andere zon. door andere koren. Info: Jo Tanghe 03/541 90 28.

ASSEBROEK. St.-Andriesabdij Steenbrugge, Baron Ruzettelaan 435: St.-Arnolduskoor. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis. Info: 050 35 72 51.

BERCHEM. Sint Theresiakerk, Grote steenweg: Gregoriaans koor Concentus Teresiae. Elke zo. 10u gregoriaanse Mis. Info: Oktaaf Bollaert, Sterren Regen 19, 2540 Hove.

BRUGGE. Paters Karmelieten, Ezelstraat 28: Schola Gregoriana Brugensis o.l.v. Roger Deruwe. Elke zon- en hoogdag 10 u. Gregoriaanse Hoogmis. Info: Ignace Huyghebaert Tel: 050 44 38 90 of scola@scologregoriana.com. Begijnhof, Monasterium De Wijngaard, Gregoriaans koor van het Begijnhof. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis. Info: 050 33 00 11. St.-Trudo-abdij Male (St.Kruis Brugge). Elke zo. 9 u. Gregoriaanse mis.

BRUSSEL. St. Michiel en H. Goedele: Gregoriaanse Kathedraal schola o.l.v. Herbert Beirens. Zo. 10 u. Gregoriaanse mis. Info: Tomboy André, Guill.Stassartlaan,16 b 22, 1070 Anderlecht. Tweelindenstraat 2A (metro Merode of Montgomery): Una cum o.l.v. Paul-Augustin Deproost. Zo. 10 u. Gregoriaanse mis. Info: Laurent Bayer, Kerk van St. Hendrik, 1150 Brussel: Gregoriaanse schola Saint-Irénée. De zondagen van de advent en de vasten, gregoriaanse Mis om 9u30. Info: Michel Zeegers, av. du Héron 1, 1640 Rhode-St-Genèse 02 381 10 62. O.L.V. van de Zavel: Gregoriaanse schola St. Irénée. Elk hoogfeest om 11u gregoriaanse Mis. Info: Michel Zeegers, av. du Héron 1, 1640 Rhode-St-Genèse 02 381 10 62. Kapel Heilig Hart, Twee Lindenlaan, 1200 Brussel, Gregoriaanse schola "Una cum". Elke zo. en feestdag om 10u gregoriaanse mis. Info: Paul-Augustin Deproost, rue Champ du Roi 23, 1040 Bruxelles 02 736 92 04. Miniemenkerk: Elke zo. gregoriaanse Mis om 11u. Info: . Abbé Jacques Van der Biest, rue Ernest Allard 47, 1000 Bruxelles.

DENDERMONDE. Abdijkerk: Op weekdagen 8u30 en op zondagen 9u30 gregoriaanse conventsmis. Niet op hoogdagen. Elke dag gregoriaanse Vespers om 18u.

GENT. St.-Niklaaskerk: Paratum cor o.l.v. Thierry Pauwels. Elke zo. 10 u. Hoogmis met proprium, niet op 2e zo., wel op feestdagen (zelfs als ze op de 2e zo. vallen). Info: Thierry Pauwels, De Pinte. St.-Baufskathedraal: Paratum Cor o.l.v. Thierry Pauwels. Gregoriaanse hoogmis op de 2e zo. 11 u. (niet op feestdagen). Info: Thierry Pauwels, Groenpark 17, 9840 De Pinte 09 2827824 of Th.Pauwels@advalvas.be.

GRIMBERGEN. Abdijkerk: Gregoriaans Abdijkoor Grimbergen o.l.v. P. Gereon. Elke zo. 10 u. Gregoriaanse Hoogmis. Elke do. 20u15 repetitie in de Sacristie. (via Pastorie, Kerkplein 1) Info: Herman RASPOET, Brusselsestraat 120, 1840 Londerzeel. Tel: 052-55.05.04 raspoet.herman@telenet.be.

HAALERT. St.-Gorikskerk: Kon. St.-Gorikskoor o.l.v. Hubert Verheijen. Uitgezonderd 2de zo., 10 u. Gregoriaans kyriale. Op hoogdagen meerstemmige Latijnse mis. Info: Hubert Verheijen, Haaltert.

HALLE. Kerk Paters Conventuelen, Volpestraat: Sint Gregoriuskoor o.l.v. Roger Vanbellingen. Elke zon-en feestdag 10u30 gregoriaanse Mis. Info: 02/ 356 20 03 of www.gregorius.tk.

HERENTALS. Begijnhofkerk St.-Catharina: Elke zo. 10u. Gregoriaanse mis (proprium en ordinarium) door het gregoriaans mannenkoor. Info: Jan Cools, Vossenbergh 45B, 2200 Herentals 014/ 21 56 48.

HEVERLEE. St.-Lambertuskerk: Kon. St.-Lambertuskoor o.l.v. Johan de Boer. 1ste, 3de en 5de zo., 10u30 Gregoriaanse Hoogmis. Info: Johan De Boer 016/ 40 52 99, www.kerkleuven.be/koor/kslh/.

KNOKKE. Paters Dominicanen: Schola Gregoriana Dominicana o.l.v. Jacques Maertens. Elke zo. 11 u. Gregoriaanse mis. Info: Jacques Maertens, Knokke-Zoute Tel:050/ 60 12 32.

KORTRIJK. O.L.Vrouwkerk: Laudate Dominum o.l.v. Walter Deroo. Elke 1ste zo. en op feestdagen 9u45. Info: Ghislain Baert, Graskant 5, 8520 Kuurne 0474 325 729 of laudatedominum9@scarlet.be, www.laudatedominum.be.

LEUVEN. Abdijkerk Keizersberg: Het monnikenkoor o.l.v. Abt Kris Opdebeeck zingt elke zo. 10u de gregoriaanse Hoogmis. Info: Rvd Kris Opdebeeck, Mechelsestraat 202, 3000 Leuven 016 31 00 60 St.-Kwintkerk: 10 u. Gregoriaans proprium door de Schola Sancti Quintini o.l.v. J. Vandergeeten, naast andere gezangen door de Schola, hezij door het vrouwenkoor Concinite (1e en 3de zo.). Info: Mark Debrock T.W. Wilsonlaan 15 3010-Leuven 016/25 36 83.

LOKEREN. St.-Gregoriusgilde. St.-Laurentiuskerk. elke 1ste zo. 11 u. en op hoogdagen mis met gregoriaanse gezangen; Kerk Daknam, elke 2de zondag 10 u. mis met gregoriaanse gezangen. Info: ludogerits@hotmail.com.

MECHELEN. St.Jan de Doper en Evangelist kerk (St.Janstraat): Damesschola In Voluntate. Elke 1ste za. van de even maand, 16 u. Gregoriaanse mis. Info: www.involuntate.be.

ST.-NIKLAAS. St-Nicolaaskerk, Grote Markt: Schola Cantorum o.l.v. Luc De Cock. Elke 1ste za. 17 u. en op vooravond van sommige hoogdagen: mis met volledig proprium en ordinarium. Info: Luc De Cock, Heidebloemstr. 4, 9100 St.-Niklaas, 03/777 10 05

TIENEN. St.-Germanuskerk. Alle hoog- en feestdagen 10.30 u. gregoriaanse mis door het vrouwenkoor Cantus Germanus. Mannenkoor af en toe op gewone zondagen. Info: Louis Kinnar, louis.kinnar@scarlet.be

TURNHOUT. Begijnhofkerk Heilig Kruis: Koninklijk H.Kruis begijnhofkoor o.l.v. Herbert Op de Beeck. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis (proprium en ordinarium). Info: Herman Deckx, Victoriestraat 9 bus2, 2300 Turnhout. Tel: 014/41 25 81. Heilig Hartkerk: Ceciliakoar o.l.v. Sylvain Goossens en Jef Roymans. Elke zon-en hoogdag 9u30 de Mis met gregoriaans proprium. Ordinarium is meerstemmig Latijn of gregoriaans. Info: Jochem Baas, 014/ 61 01 72

WAASMUNSTER. Abdij Roosenberg: Damesschola In Voluntate. Elke 1ste zo. van de even maand, 9 u. Hoogmis. Info: Myriam Van den Hauten 03/ 449 43 15 – www.involuntate.be

WATERMAEL (Brussel). Kerk van St Clementi. Elke zo. 9u30 gregoriaanse Mis. Info: Raoul Leblieq, rue des Thuyas 14, 1170 Watermael 02 673 02 58

WESTALLE. Abdij. Gregoriaanse mis alle zondagen en hoogfeesten 10 u. en twee- tot driemaal in de week 10u45. Info: 03/ 312 92 00

ZINGEM. St. Bavokerk: Gregoriaans koor Gaudeamus o.l.v. Adelin Goedefroot. Elke feestdag 9u30 gregoriaanse Mis. Info: A. Goedefroot, Nederzalmsesteenweg 31, 9750 Zingem 09 384 20 29.

• Abdijen in België waar gregoriaanse officies gezongen worden:

Abbaye N.D. de Saint Remy (Trappisten) - Abdij Affligem (Benedictijnen) - Abdij Averbode (Norbertijnen) - Abdij De Wijngaard (Benedictinessen) - Abdij Keizersberg (Benedictijnen) - Abdij Mariënhof Cisterciënzerinnen) - Abdij Grimbergen (Norbertijnen) - Monastère de Chevetogne (Benedictijnen) - St. Pieters en Paulusabdij (Benedictijnen)

• Concert

Ekeren. 14 oktober 16 uur in de Sint-Lambertuskerk. Concert "Gregorius Back Home", in de concertreeks "Gregorius and friends". Met Schola Gregoriana Cantabo (gregoriaans), Bart Wuilms (orgel) en Jo Hermans (bugel). Op het programma staan gregoriaanse marriagezangen afgewisseld met instrumentale improvisaties. Een organisatie van Cleyn Seminarie.

• Festival Gregoriaans

Van 21 tot 23 september vindt in Sint-Truiden een nieuw gregoriaans festival plaats, met voor deze editie een focus op gregoriaans uit het Maas- en Rijnland (12de-13de eeuw). Een aanrader. Programma en alle info: <http://www.debogaard.be/nl/aanbod>

CURSUS

Overzicht cursussen en zangdagen 2012-2013 van het Centrum Gregoriaans

Cursus:	Instapcursus	1, 2 & 3	Zangdag	Zang +
cijfers = lessenreeks				
8/09/2012				Mechelen
13/10/2012				Gent
20/10/2012			Drongen	
17/11/2012		1		
15/12/2012		2		
12/01/2013	1	3		
2/02/2013	2	4		
2/03/2013	3	5		
16/03/2013	4	→	Grimbergen	
23/03/2013	5	6		
27/04/2013			Dendermonde	

"Zangdag" is bedoeld voor alle cursisten en afgestudeerden. "Zang +" is bedoeld voor alle belangstellenden die, samen met cursisten en afgestudeerden, kennis willen maken met het Gregoriaans.

CENTRUM

Administratie cursisten en info over de inhoud van de cursussen:

Lucienne Van Gastel, Centrum Gregoriaans, Boudewijnlaan 24, 2220 Heisto/d-Berg - Tel: 015. 24.13.63 E-mail: cursist.gregoriaans@telenet.be

Betalingen:

Op rek. IBAN: BE22 7370 1000 1147 BIC: KREDBEBB van Gilbert Devroye, Bierbeekstraat 84, B-3052 Blanden.

REDACTIE

Mia Pastijn, Keldermansvest 47, 2800 Mechelen, tel. 015-20.18.26, mia.pastijn@telenet.be
De redactie laat mensen aan het woord die een interessante mening vertolken. Ze respecteert daarbij alle opinies zonder onderscheid. De auteurs ondertekenen daarom hun bijdragen. De meningen die zij vertolken zijn persoonlijk en vallen niet noodzakelijk samen met de meningen van de redactie.

De volgende nieuwsbrief zal op 15 december 2012. Teksten hiervoor moeten de redactie uiterlijk voor 15 november 2012 bereiken.

ABONNEMENTEN

Door een abonnement te nemen steunt u daadwerkelijk onze werking! Hartelijk dank daarvoor.

U kan een jaarabonnement nemen (4 nummers) door storting van 10 euro op rek.IBAN: BE22 7370 1000 1147 BIC: KREDBEBB met vermelding abonnement nieuwsbrief gregoriaans. Wil u ons extra steunen, neem dan een steun abonnement van 20 euro of een beschermend abonnement van 40 euro. De cursisten krijgen de nieuwsbrief gratis toe gestuurd.

Discussiegroep en mailinglist gregoriaans: surf naar:

<http://www.egroups.com/subscribe/gregoriaans> en klik op de JOIN-knop.

Bezoek onze site: www.centrumgregoriaans.be